

KUNSTWERK VAN DE WEEK
FOTOGRAFIE

Aimée Zito Lema laat met haar installatie zien dat fotopapier een geheugen heeft

Wekelijks bespreken we een kunstwerk dat nú om aandacht vraagt. Deze week: *Een choreografie in het donker* van Aimée Zito Lema.

Sarah van Binsbergen 28 maart 2024, 10:58

'Choreografie in het donker' van Aimée Zito Lema bij Kunstenlab Deventer. Beeld Natascha Libbert

De ruimte is gehuld in zacht rood licht, alsof je in een doka staat. In het midden liggen foto's in bakken met water. Aan de muur hangen veertien

grote vellen fotopapier. De zwart-witafbeeldingen op dat fotopapier zijn vlekkelig, alsof er meerdere afbeeldingen over elkaar zijn afgedrukt. Na een tijdje doemen er herkenningpunten op: een mensenmassa op een demonstratie. Een vlag. Een gezicht. De ritssluiting van een jas. Sommige delen van de afbeeldingen blijven onleesbaar, ze zijn weggevaagd door grote witte vlekken.

Een choreografie in het donker, zo heet de installatie van kunstenaar Aimée Zito Lema, te zien in Kunstenlab Deventer. Zo klinkt het maakproces dat eraan voorafging ook, als een ingewikkelde opeenvolging van bewegingen. In een pikdonkere fotostudio vouwt haar assistent een groot vel lichtgevoelig papier om het lichaam van Zito Lema heen. Legt daar negatieven op, belicht die. In het duister brengen ze de vellen naar een bad met ontwikkelingsvloeistof, stopbad en fixatievloeistof. Het is als een performance, maar dan eentje die het publiek nooit te zien krijgt. Waarom zou je het dan doen?

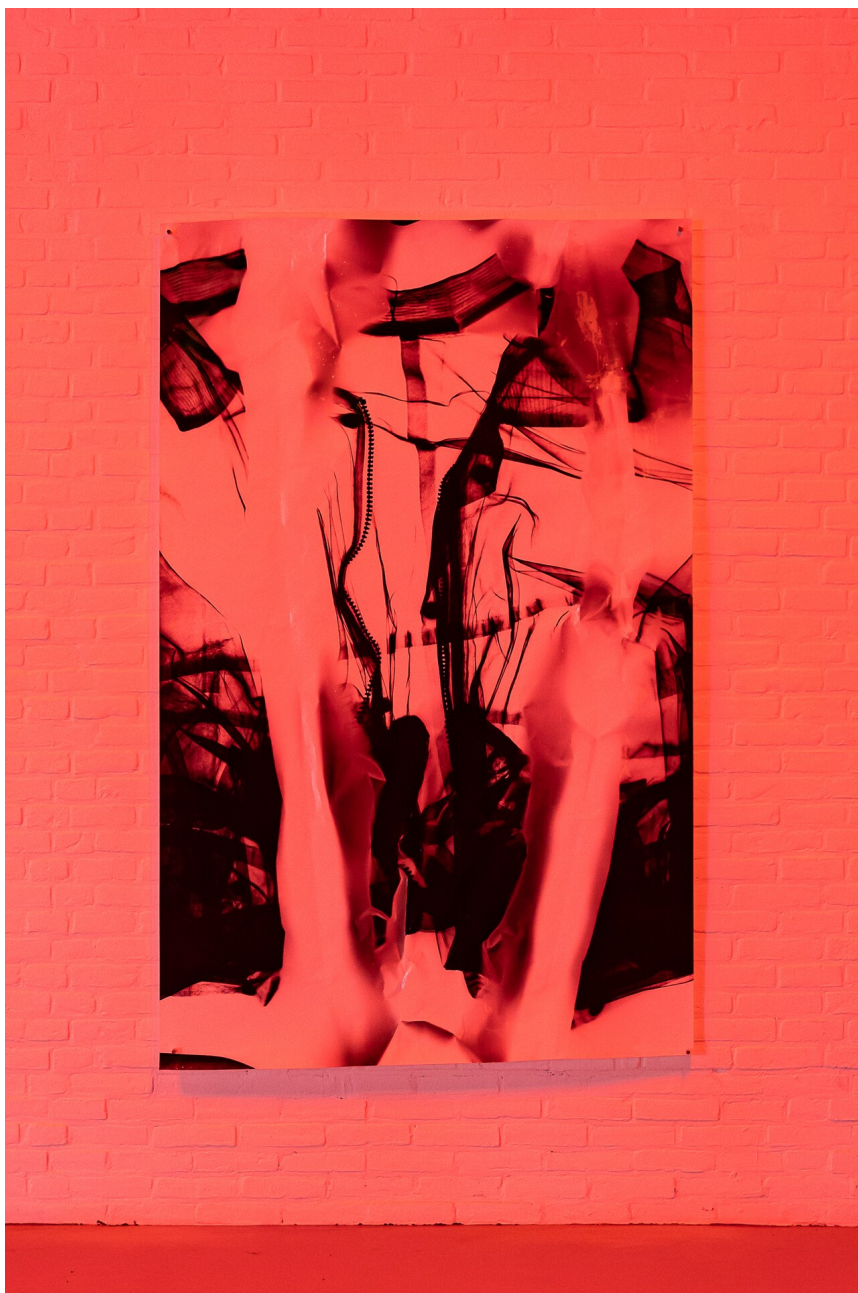
Over de auteur

[Sarah van Binsbergen](#) schrijft voor *de Volkskrant* over hedendaagse kunst.

De combinatie van fotografie en performance doet denken aan kunstenaar Ulay, die met beide volop experimenteerde. Zo kroop hij in een grote Polaroidcamera en belichtte het fotopapier daar direct met lampen en filters. In zijn *Zelfportret* uit 1990 is het alsof hij in de camera verdwijnt. Alleen zijn hand doemt uit de duisternis op.

Zowel bij Zito Lema als bij Ulay is een foto niet zomaar een afbeelding; het is een fysiek ding waar je je met je lichaam toe kunt verhouden. Ulay doet dat in dit beeld om een portret van zichzelf te maken. Wat is een directere manier om jezelf vast te leggen dan letterlijk in de camera kruipen?

Zito Lema kruipt niet in de camera, zij kruipt in het papier. Fotopapier speelt een belangrijke rol in haar werk. Toen ze in 2016 een residentie deed bij de Rijksakademie in Amsterdam, toonde ze tijdens de open dagen de installatie *Paper Memory*. Hierin had ze in waterbakken pulp gemaakt van foto's uit de tijd van de Argentijnse dictatuur, en daar weer nieuw papier van gemaakt. De Argentijnse militaire dictatuur die van 1976 tot 1983 plaatsvond raakt aan haar persoonlijke geschiedenis: haar vader zat in het verzet en vluchtte naar Nederland.

'Een choreografie in het donker' van Aimée Zito Lema bij Kunstenlab Deventer. Beeld Natascha Libbert

Voor *Een choreografie in het donker* gebruikte Zito Lema ook archiefbeelden uit deze periode. Ze vermengde ze met andere beelden, namelijk foto's uit haar familiearchief en röntgenbeelden van een jas van haar vader en van het t-shirt dat ze droeg tijdens de geboorte van haar dochter. De witte vlekken op de afbeeldingen herinneren aan haar eigen lichaam. Het zijn de plekken waar het papier zich in de plooien vouwde, en het dus niet belicht kon worden.

‘Ook papier heeft een geheugen’, vertelt Zito Lema bij de opening van de tentoonstelling. ‘Je kunt een stuk papier dat lang opgerold heeft gezeten gladstrijken. Maar als je het in water legt, gaat het daarna terug naar die opgerolde staat. Die herinnering zit in de vezels opgeslagen.’ Op diezelfde manier draag je als mens ervaringen bij je, mooie en traumatische. Deels die van jezelf, deels van vorige generaties. Je kunt jezelf gladstrijken, maar de kreukels zitten in je vezels.

Aimée Zito Lema

Wie: Aimée Zito Lema (42)

Wat: *Een choreografie in het donker* (2024), mixed media-installatie

Waar: Kunstenlab Deventer, t/m 5/5

Waarom: Onderdeel van het programma Clash & Play, waarbij Kunstenlab kunstenaars uitdaagt om nieuw werk te maken dat een volgende stap in hun ontwikkeling laat zien.